

Geç Dönem Osmanlı Kamu Yapılarının İnşasına Yönelik Ek Gelir Kaynağı: Piyango Tertipleri

Emre KOLAY^{1*} Müge ÇİFTYÜREK²

¹ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Konya, Türkiye

² Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Hatay, Türkiye

Makale Bilgisi

ÖZET

Geliş Tarihi: 03.06.2024
Kabul Tarihi: 01.09.2024
Yayın Tarihi: 31.12.2024

Anahtar Kelimeler:

Mimarlık,
Osmanlı mimarisi,
Kamu yapıları,
İane,
Piyango.

Tanzimat'ın ilanı sonrasında değişen yönetim sisteminin mekânsal ihtiyaçlarını karşılamak üzere ortaya çıkan kamu yapıları geç dönem Osmanlı mimarisinin karakteristik yapı tipleri olarak bilinmektedir. Osmanlı arşiv belgeleri arasında kamu yapılarının inşaa faaliyetlerine yönelik çok sayıda belge bulunmaktadır. Bu belgeler yapının inşaa süreci, teknik detayları ve proje dosyaları gibi farklı içerikleri barındırmaktadır. Bununla birlikte belgelerde yapının finansal olarak hangi yöntemlerle destekleneceği hakkında da birtakım bilgilere rastlanmaktadır. Kamu yapılarının inşaa sürecinde karşılaşılan bu tür mali problemleri aşabilmek için birbirinden farklı yöntemlerin merkezi hükümet ile paylaşıldığı görülmektedir. Bu bağlamda bir kamu eseri hazine veya vilayet bütçesi kullanılarak inşaa edilebileceği gibi inşaa sürecini desteklemek adına bölgenin refah seviyesi yüksek ailelerinden destek alındığı, halkın geniş katılımı ile destek sağlandığı ya da piyango çekilişlerinin yapıldığı arşiv belgelerinden takip edilebilmektedir. Bu çalışma, kamu eserlerinin inşaa sürecinde mali destek olarak piyango çekilişleri üzerinde durmakta ve arşiv belgelerinden yola çıkarak piyango çekilişlerinin hangi tür yapılarda uygulandığı, hangi yöntemlerin izlendiği ve hangi kıstaslar ile yürütüldüğüne dair birtakım değerlendirmeler sunmaktadır.

Lottery Promotions: Additional Source of Revenue for The Construction of Late Ottoman Public Buildings

Article Info

ABSTRACT

Received: 03.06.2024
Accepted: 01.09.2024
Published: 31.12.2024

Keywords:

Architecture,
Ottoman architecture,
Public structures,
Aid,
Lottery.

Public buildings that emerged to meet the spatial needs of the changing administrative system after the proclamation of Tanzimat are known as the characteristic building types of late Ottoman architecture. The Ottoman archives contain a large number of documents on the construction activities of public buildings. These documents contain different contents such as the construction process, technical details and project files. In addition, the documents also contain some information about the ways in which the building would be financially supported. In order to overcome such financial problems encountered in the process of building public structures, different methods are shared with the central government. In this context, a public monument could be built using the treasury or the provincial budget, and it is known that support was received from the region's wealthy families to support the construction process. In addition, it can be observed from archival documents that lottery drawings were also held to generate financial resources. This study focuses on lottery drawings as a form of financial support for the construction of public works and, based on archival documents, presents some evaluations on the types of buildings in which lottery drawings were practiced, the methods followed, and the criteria by which they were conducted.

Bu makaleye atıfta bulunmak için:

Kolay, E., & Çiftiyürek, M. (2024). Geç Dönem Osmanlı Kamu Yapılarının İnşasına Yönelik Ek Gelir Kaynağı: Piyango Tertipleri. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 8(2), 469-479. <http://dx.doi.org/10.51117/metder.2024.85>

* Sorumlu Yazar: Emre KOLAY, emrekolay55@gmail.com

GİRİŞ

Osmanlı İmparatorluğu'nda piyango veya lotarya etkinlikleri 19. yüzyılda başlamış ve yaygınlaşmıştır. Avrupa kökenli bu etkinlik, insanlara vaat edilen kazancın veya nesnenin belli kurallar içinde şans oyunlarına bağlanması olarak tarif edilebilir (Tunçay, 1993, s. 11).

Piyangonun Osmanlı topraklarında ne zaman başladığı tam olarak tespit edilemese de Öztop bu faaliyetlerin liman kentlerinde ikamet eden levantenler arasında yaygınlık gösterdiğini belirtmekte ve piyango tertiplerinin kaynağının bu zümreden doğmuş olabileceği üzerinde durmaktadır (Öztop, 2020, s.41-43). Osmanlı Devleti'nin resmi olarak bir piyango ruhsatını ise ilk defa 1853-54'te Tiyatro işletmecisi Naum'a verdiği görülür (Öztop, 2020, s.45). 19. yüzyılın ortalarında Osmanlı Devleti'nde yaygınlaşmaya başlayan piyangoculuğun birtakım toplumsal sorunlara yol açması ve İslam dini gereği bir tür kumar olarak değerlendirilmesi piyango hakkındaki endişeleri arttırmıştır. Öte yandan piyango düzenlemeleri konusunda herhangi bir yasal çerçevenin olmaması da bu faaliyetin kontrolsüz bir şekilde gelişmesine ve bazı suistimallere zemin hazırlamıştır. Bunun neticesinde piyango, 1857 yılında devlet tarafından yasaklanmıştır (Tızlak, 2006, 1880-1881; Yolal, 2018, 172-174). 1858 tarihli ceza kanunnamesinde ise piyango ile ilgili hükümler içeren maddeye yer verilmiştir (Yolal, 2018, 175). Fakat piyango tertipleri hususunda çeşitli girişimler yapılmaya devam edilmiştir. Bununla birlikte 1879'dan itibaren Osmanlı Devleti, yurtdışında yapılan piyango çekilişlerine dair biletlerin gizlice ülkeye sokulmasıyla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Yabancı piyango biletlerinin satışının yasaklanması yönündeki çabalar sonuçsuz kalarak ruhsat dâhilinde olmak üzere söz konusu türden çekilişlere izin vermeye başlanmıştır (Tızlak, 2006, 1888-1891). Bu hususta Osmanlı hükümetinin izin verdiği Macar, Alman, Avusturya ve Bulgar vb. piyango biletleri örnek olarak gösterilebilir. Osmanlı arşiv kayıtlarında ise yurtdışından getirilen ve piyasaya sunulması için ruhsat verilmeyen piyango biletlerinin yasaklanması ve toplatılmasıyla ilgili pek çok belge mevcuttur (BOA, İ. DH. No:1427, Gömlek No: 44; BOA, DH. MKT. No: 966, Gömlek No: 57; BOA, DH. HMŞ. No: 16, Gömlek No: 67; BOA, HR. TH. No: 132, Gömlek No: 104; BOA, DH. MKT. No: 304, Gömlek No: 61). 1881 yılında ise piyango sisteminin sorunsuz işlemesi amacıyla "Piyango Biletleri Hakkında" isimli 9 maddelik kararname yayınlanmıştır (Yolal, 2018, 179). Bütün çabalarla birlikte piyangoculuk, Osmanlı toplumu içinde 19. yüzyıl sonundan itibaren yaygınlık kazanmıştır. II. Meşrutiyet döneminde piyango tertiplerinde yaşanan suistimler ve denetimsizlikler artınca piyangolarla ilgili yasal düzenlemelerde yeniden bir değişiklik yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. 1909 tarihli "Cem'i İnanat Usulü Hakkında Talimat" ve 1915 tarihli "Cem'i İnanat Nizamnamesi" ile yardım amaçlı yapılan piyangolar belirli kurallar çerçevesine oturtulmaya çalışılmıştır (Yolal, 2018, 183-184).

Piyango çekilişlerinin (keşide) Osmanlı'da ilk olarak gayrimüslim cemaatler içinde serbest hale geldiği dile getirilmektedir (Tızlak, 2006, 1895; Gümüşsoy, 2021, s. 180). Bu etkinlikler belli işletmelere sahip şahıslar tarafından yapıldığı gibi belli kurumlar da kimi zaman farklı amaçlar içerisinde piyango çekilişi gerçekleştirmişlerdir. Gayrimüslim cemaatlerin tertip etmeyi planladığı piyango etkinlikleri adına ruhsat taleplerinde bulunduğunu görmekteyiz. Bu istekler kimi zaman bir kilisenin inşası veya ihtiyaçlarını karşılama amacı gütmekte, kimi zaman ise cemaate bağlı okulların inşa ve temel ihtiyaçlarını ya da öğrenim gören kısıtlı imkânlarla sahip öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak gibi toplumsal yardımlaşma ve dayanışmaya dayalı olabilmektedir. Bir süre sonra Müslümanlar için de piyango keşidelerine izin verildiği bilinmektedir. Bu piyangoların da okul, hastane ve mektep gibi çeşitli yapıların inşası veya tamiri, askeri gereksinimlerin karşılanması, sosyal yardım faaliyetlerine katkı sağlama gibi daha pek çok ihtiyacın giderilmesi amacıyla tertip edildiği görülmektedir (Tızlak, 2006, 1896-1897; Değirmenci, 2023, 129).

Kamu Yapılarının İnşası İçin Piyango Tertipleri

Kamu yapılarının inşa sürecinde karşılaşılan en büyük engellerin mali kaynaklı olduğu görülmektedir. İnşaatın tamamlanabilmesi için farklı kaynak üretimlerine başvurulduğu da bilinmektedir. Merkezi hükümetten gelecek olan meblağın haricinde, valiliklerin yıllık bütçesinin kullanımı ve yerel halktan toplanan bağışlar kamu yapılarının inşasında başvuru mali desteğin başında gelmektedir. Buna ek olarak kimi kamu eserlerinin inşası için piyango tertiplerine başvurulduğu görülmektedir (Öztop, 2020, s.97). Bu başlık altında kamu yapılarının inşası için düzenlenen, kimisinin kabul edildiği, kimisinin reddedildiği, kimininse akıbetinin takip edilemediği örnekler üzerinde durulacaktır. Bu örnekler aşağıda paragraflar halinde sunulmaktadır.

27 Aralık 1885 (H. 20 Rabiulevvel 1303) tarihli karar yazısında, tamir edilemeyecek kadar harap durumda olan Altıncı Daire-i Belediye Hastanesi'nin yeniden inşası için ruhsat verilen piyango tertibi ve ayrıntılarına değinilmiştir. Buna göre hastanenin yenilenmesi için dairenin yeterli mali kaynaklara sahip olmaması, iane toplanması zorunluluğunu ortaya koymuş ve piyango düzenlenmesine başvurulmuştur. Piyango tertibi için gerekli işlemlerin tamamının hastanede doktorluk yapan marabetler (rahibe) tarafından yürütülmek istendiği belirtilmiştir. Ancak belediyeye bağlı bir hastanenin inşasında resmi aracı olmaması ve marabetlerin bilet tertip etmesi uygun görülmediğinden daire tarafından bir komisyon kurulmasına ve bu komisyonun topladığı paraların kötüye kullanılmaması için bir emanet yetkilendirilmesine karar verilmiştir. Bu sayede suistimalin önleneyeceği ifade edilmiştir. Her biri 1 frank olmak üzere 150.000 bilet basılması ve biletlerin Türkçe ile Fransızca dillerinde daire adına hazırlanması istenmiştir. Ayrıca hastanenin Avrupa'da kabul görmüş en modern tekniklerle yeniden inşa edilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. (BOA, MV. No: 6, Gömlek No: 74). 17 Nisan 1889 (H. 16 Şaban 1306) tarihli belgeden ise Altıncı Daire-i Belediye Hastanesi'nin inşası için tertip edilen piyango biletlerine rağbet olmadığı öğrenilmektedir. Bu durumdan ileri gelen zararın kapatılması için Hilal-i Ahmer Cemiyeti'nin Bank-ı Osmani'de bulunan 7.000 kuruş lirasının, savaş sırasında yaralıları kabul etmek şartıyla, söz konusu hastanenin inşaatında kullanılmasına izin verildiği zikredilmiştir (BOA, DH. MKT. No: 1617, Gömlek No: 24; BOA, Y.PRK. ŞH. No: 3, Gömlek No: 24).

Dâhiliye Nezareti'nin kaleme aldığı 12 Ağustos 1891 (H. 6 Muharrem 1309) tarihli yazıda, Üsküp'te her türlü hastalığa şifa olan kaplıcanın gelirleri karşılık alınarak kimsesiz çocukların sanat öğrenmeleri için bir ıslahhane kurulması lüzumlu olduğu dile getirilmiştir. Bu bina ile kaplıcada gerekli görülen inşaatın yapılması için de 8.000 liralık bir piyango keşidesine izin verilmesi talep edilmiştir. Piyangonun suistimal edilmemesi için merkez vilayetçe bir denetleme komisyonunun oluşturulacağı ifade edilmiştir (BOA, DH. MKT. No: 1858, Gömlek No: 47). Dâhiliye Nezareti'nin Kosova Vilayeti'ne gönderdiği 24 Ekim 1891 (H. 20 Rabiulevvel 1309) tarihli yazıda ise bölgede piyango tertibinin her türlü fenalığa sebep olabileceği öne sürülerek isteğin Şura-yı Devlet tarafından reddedildiğini ve buna başka bir çare bulunması önerildiği bildirilmiştir (BOA, DH. MKT. No: 1881, Gömlek No: 116).

Dahiliye Nezareti'ne 31 Mart 1910 (H. 19 Rabiulevvel 1328) tarihinde, İstanbul'da Sultani İnas Mektebi'nin inşa ve diğer donanım masraflarına karşılık olmak üzere 60.000 liralık bir piyango tertip ve keşidesine ruhsat verilmesi için mektep heyeti ve Meclis-i Mebusan Reisi Ahmet Reha Bey tarafından dilekçe verilmiştir. Bu miktarın 20.000 lirası ikramiyeye, 10.000 lirası tertip masraflarına ve 30.000 lirası mektep menfaatine kullanılması planlanmıştır. Tam bilet 1 Osmanlı lirası olarak belirlenmiş ve biletler yarım ve çeyrek hisselerle bölünmüştür. (BOA, ŞD. No: 28, Gömlek No: 35). Nafia, Maarif ve Maliye Dairesi, milli servetin piyango yoluyla heba edilmeyerek mektebin Maarif Nezareti bütçesiyle inşa eksikliklerinin giderilmesi yönünde tavsiyede bulunmuştur. Piyangonun söz konusu eğitim kurumuna istisnai olarak izin verilmesinin diğer kurumları da piyango düzenlemeye teşvik edeceği ve bu durumun kontrolsüz şekilde yayılabileceği endişesi dile getirilmiştir. Bu yüzden piyangodan vazgeçilmesi ve devletçe başka bir çare düşünülmesi gerektiği belirtilmiştir (BOA, DH. MUI. No: 82,

Gömlek No: 61; BOA, BEO. No: 3763, Gömlek No: 282225). 19 Haziran 1910 (H. 12 Cemazeyilahir 1328) tarihinde Dahiliye Nezareti, özel bir meclis komisyonu oluşturarak söz konusu piyango tertip ve keşidesine tekrar izin verilmesi için talebi devletin onayına sunmuştur (BOA, İ. MF. No: 16, Gömlek No: 6). 10 Ağustos 1911 (H. 19 Şaban 1329) tarihli belgeden anlaşıldığı üzere 60.000 liralık piyango tertip ve keşidesine izin verilmiştir (BOA, BEO. No: 3929, Gömlek No: 294603). 20 Mart 1912 (R. 7 Mart 1328) tarihli yazıda ise İstanbul'da meydana gelen yangın gibi bazı felaketlerden dolayı 60.000 liralık piyango biletlerinden 4.000 lira kadar satılabildiği için çekilişin yapılamadığı ve sermayenin de 100.000 liraya yükseltilmesi talep edilmiştir. Meclis-i Mebusan Reisi Ahmet Reha Bey tarafından yapılan bu isteği Dahiliye Nezareti uygun görmüş fakat Şura-yı Devlet iptal etmiştir (BOA, ŞD. No: 34, Gömlek No: 12).

23 Mart 1911 (R. 10 Mart 1327) tarihinde, Ankara Vilayeti'nden Dahiliye Nezareti'ne gönderilen evrakta, Kırşehir'de yeniden inşası kararlaştırılan İttihat ve Terakki Kulübü'nün inşa masraflarına destek olmak için bir piyango tertip edilmek istendiği zikredilmiştir. Piyango, cemiyet sahibi kişiler tarafından bağışlanan çeşitli eşyalar üzerine tertip edilecek olup her bileti 10'ar kuruştan olmak üzere toplam 40.000 kuruşluktur. Dahiliye Nezareti, 3 Mayıs 1911 (R. 20 Nisan 1327) tarihli yazısında, Ankara'dan alınan telgrafname üzerine piyanonun mektep için düzenlenmiş olduğunu, kulüp namına yanlışlıkla yazıldığını beyan etmiştir. Bunun üzerine 12 Haziran 1911 (R. 29 Mayıs 1327) tarihli Şura-yı Devlet'e ait kararda, her ne kadar piyango keşidesi devletçe yasaklanmış ise de Promes Nizamnamesi'nin üçüncü maddesinde faydalı işlere sarf olunmak üzere yapılan piyango düzenlemelerine izin verildiği belirtilerek İttihat ve Terrakki Mektebi'nin inşa masrafları için piyango keşidesine müsaade edilmiştir (BOA, ŞD. No: 1366, Gömlek No: 4).

5 Nisan 1911 (R. 23 Mart 1327) tarihli Erzurum Vilayeti'nden Dahiliye Nezareti'ne yazılan dilekçede, Erzurum'da İttihat ve Terrakki Mektebi binası inşa ettirilmek üzere genel merkezce 800 lira ve halktan da 800 lira kadar toplandığı ifade edilmiştir. Ancak yaptırılan keşfe göre mektebin 3.500 lira ile meydana getirilebileceği anlaşılmıştır. Bu nedenle eksik kalan açığı tamamlamak için İzmir Sanayi Mektebi'nde olduğu gibi bir piyango tertip ve keşidesine izin verilmesi talep edilmiştir. İkramiyenin ise 10.000 liradan ibaret olacağı ve bunun idaresi vilayet tarafından yetkilendirilen bir heyet tarafından yapılacağı bilgisi verilmiştir (BOA, BEO. No: 3896, Gömlek No: 292171). 21 Mayıs 1911 (R. 8 Mayıs 1327) tarihinde alınan karara göre bahsi geçen piyango tertibi ve keşidesi devlet tarafından uygun görülmüştür (BOA, MV. No: 152, Gömlek No: 32; BOA, BEO. No: 3896, Gömlek No: 292171).

Diyarbakır Vilayeti'nin 20 Mayıs 1911 (R. 7 Mayıs 1327) tarihinde Maarif Nezareti'ne çektiği telgrafnameye göre Diyarbakır'da müceddeden bir ibtidai mektebi inşa edilmek istendiği ve bu mektebin inşaat masraflarını karşılayacak bir sermayenin olmadığından söz edilmiştir. Masraflar için gerekli olan paranın halktan toplanamayacağı ve bu nedenle bir piyango tertip edilmesi gerekliliği Maarif ve İdare Meclisleri tarafından karar verildiği dile getirilmiştir. 28 Mayıs 1911 (R. 15 Mayıs 1327) tarihinde, Maarif Nezareti, bahsi geçen mektep için piyango tertibinin Bab-ı Ali tarafından onaylanmadığını bildirerek başka bir çare bulunmasını ve bu durum mümkün olmazsa inşa masraflarının miktarı ile ne kadarının halktan tedarik edileceğinin bilgisini istemiştir. Bunun üzerine Diyarbakır Vilayeti'nden Maarif Nezareti'ne 7 Haziran 1911 (R. 25 Mayıs 1327)'de yazılan belgede, Diyarbakır'daki ibtidai mekteplerinin Vali Nazım Paşa zamanında geçici olarak bazı mescitlere yerleştirildiği ve bunların çoğunun sağlıksız olduğu, öğretmenlerin hastalandığı ifade edilmiştir. Bu gibi mektepleri düzene koymak için diğer yerlerde pek çok emsali görüldüğü üzere piyango yöntemine başvurulduğu vurgulanmıştır. Nitekim söz konusu mektebin inşasına piyango usulüyle destek olunması istenmiştir. Ancak piyango tertibi mümkün değilse inşaat masraflarının miktarının 40.000 kuruş olduğu bildirilmiştir (BOA, MF. İBT. No: 346, Gömlek No: 5). Devlet tarafından onaylanmamasına rağmen tekrar talep edildiği anlaşılan piyango tertibine daha sonradan izin verilip verilmediği hususunda herhangi bir belgeye rastlanılmamıştır.

Piyango Tertiplerinin Diğer Yapı Türlerinin İnşası için Uygulanması

17 Şubat 1886 (H. 13 Cemazeyilevvel 1303) tarihli karar belgesinden anlaşıldığı üzere, Feri Karyesi'nde Gürcü Katolik Manastırı yanında inşa edilmesi planlanan kilisenin inşaat masraflarının karşılanması için bir piyango keşidesine ruhsat verilmesi istenmiştir. Katolik Ermeni milleti patriği tarafından talep edilen bu piyango, her biri 20 kuruşluk 30.000 biletten ibarettir. Fakat Ticaret Nezareti, 600.000 kuruşluk piyango keşidelerine ruhsat verilmesinin benzeri görülmemiş olduğundan söz ederek bu piyangodan vazgeçilmesine karar vermiştir. Buna ilaveten bazı hayırseverler tarafından bağışlanan eşyaların karşılığında piyango keşidelerine izin verildiğini, ancak bunun miktarının 100.000 kuruşu geçmediği beyan edilmiştir (BOA, MV. No: 7, Gömlek No: 80). 7 Eylül 1886 (H. 9 Zilhicce 1303) tarihli kararnamede ise Feri Karyesi'nde inşasına başlanmış olan kilisenin inşaat masrafları için emsallerine uygun olarak 100.000 kuruşluk piyango tertib ve keşidesine ruhsat verilmesi isteği bu kez Gürcü Kilisesi başrahibi tarafından yapıldığı öğrenilmektedir. Buna göre miktarı 50.000 kuruştan fazla olan piyangolar için Ticaret Nezareti'nden izin alınması gerektiği bildirilmiştir. Kilisenin tamamlanması lazım gelen yerlerin tespiti ile keşfinin yapılması ve ne kadar akçeye ihtiyaç olduğu şehremaneti vasıtasıyla Ticaret Nezareti'ne iletilmesi istenmiştir. Yeniden inşasına veya tamirine ruhsat talep edilen kiliseler ve diğer milli kurumların inşaat masraflarının miktarı ve bu miktarın nereden temin edileceğinin belirtilmesi gerektiği vurgulanmıştır (BOA, MV. No: 12, Gömlek No: 23). Buna istinaden 15 Aralık 1886 (H. 18 Rabiulevvel 1304) tarihli başka bir karar yazısında, piyango tertibi yapılmadan yani hangi finans ile kilise inşaatına başlanıldığının sebebi patriklik ve mezhepler nezaretine sorulmuştur. Bu nezaret, ruhsat istenilen piyango biletlerinin bir kısmının bazı saygın kimselerce Avrupa'ya götürüleceği ve inşaatın tamamlanması için daha gerekli olan 500.000 kuruşun ise Avrupa'daki ruhani şirketler tarafından gönderileceği cevabını vermiştir. 100.000 kuruşluk piyango tertibi geliri, kilise inşaat masrafının bir kısmının karşılanmasında kullanılacağı belirtilmiş ve piyangoya ruhsat verilmiştir (BOA, MV. No: 14, Gömlek No: 93).

Aydın Vilayeti'nden Dâhiliye Nezareti'ne gönderilen 8 Eylül 1889 (H. 12 Muharrem 1307) tarihli yazıda, İzmir'de yanan Santa Maria Kilisesi'nin inşası için Avusturya-Macaristan Devleti'nin İzmir genel konsoloslüğundan bir piyango düzenlenmesine yönelik izin talep ettiği ve bunun desteklenmesinde bir mahzur görülmediği dile getirilmiştir. Piyango, her biri 1'er mecdiye olmak üzere 6.000 adet biletten ibaret ve 1.000 mecdiye ikramiyelidir. Bu konuda Ticaret ve Nafia Nezareti inceleme yapmıştır. Hayırseverlik amaçlı yapılan piyango keşidelerinden 50.000 kuruşa kadar olanlara vilayetler tarafından ruhsat verilebileceği ve 50.000 kuruşu aşan piyangolara Ticaret ve Nafia Nezareti vasıtasıyla Bab-ı Ali'den ruhsat alınabileceği belirtilmiştir. Bahsi geçen piyango miktarının da 50.000'i aşması sebebiyle bu hususta devletten görüş ve izin istenmiştir (BOA, İ. MMS. No: 108, Gömlek No: 4617; BOA, DH. MKT. No: 1661, Gömlek No: 88). 16 Ekim 1889 (H. 21 Safer 1307) tarihli belgede ise Bab-ı Ali'den izin alındıktan sonra piyango tertip ve keşidesine ruhsat verilmesi kararlaştırılmıştır (BOA, MV. No: 48, Gömlek No: 25). Bu karar, 17 Kasım 1889 (H. 22 Rabiulevvel 1307) tarihinde Aydın Vilayeti'ne bildirilmiş ve piyango tertibi için gerekli işlemlerin yapılması bildirilmiştir (BOA, DH. MKT. No: 1674, Gömlek No: 70).

Manastır vilayetinden Dahiliye Nezareti'ne yazılan 22 Aralık 1906 (H. 6 Zilkade 1324) tarihli yazıda, Kesriye'de halkın ve askerlerin maddi desteğiyle inşa edilen kışlanın inşaat masraflarından kalan 80 liralık açığın kapatılması ve zabıtlar için bir dershane ile ahırın yapılması için piyango tertip ve keşidesine izin verilmesi istenmiştir (BOA, TFR. I. MN., No: 111, Gömlek No: 11089; BOA, DH. TMİK. S., No: 66, Gömlek No: 18). Ancak 12 Ocak 1907 (H. 27 Zilkade 1324) tarihli belgede, piyango düzenlenmesine müsaade edilemeyeceğinden söz konusu eksikliklerin yine halktan toplanacak yardımlarla giderilmesi beyan edilmiştir (BOA, DH. TMİK. S., No: 66, Gömlek No: 18).

Aydın Vilayeti'nden Dahiliye Nezareti'ne gönderilen 26 Kasım 1908 (H. 2 Zilkade 1326) tarihli

yazıda, İzmir’de bulunan askeri kışlanın ihtiyaçları karşılayamamasından dolayı yıkılarak arsasının belediyeye terk olunması ve burada umumi bir millet bahçesi, kulüp, kütüphane ve tiyatro inşa edilmesi talep edilmiştir. Bu yapıların inşaat masraflarının temini için belediye namına bir piyango tertibine müsaade verilmesi istenmiştir (BOA, DH. MUİ. No: 1, Gömlek No: 82). Bu konuyla ilgili Dahiliye Nezareti, Harbiye Nezareti ve Aydın Vilayeti arasında müzakereler gerçekleştirilmiştir (BOA, DH. MUİ. No: 1, Gömlek No: 82; BOA, DH. MKT. No: 2733, Gömlek No: 43; BOA, DH. MKT. No: 2765, Gömlek No: 43; BOA, BEO. No: 3514, Gömlek No: 263539; BOA, BEO. No: 3528, Gömlek No: 264540). Ancak söz konusu yazışmalarda piyango miktarına ve ayrıntılarına dair bir husus belirtilmemiştir. Bununla birlikte piyango tertibine ruhsat verilip verilmediğine ilişkin herhangi bir belgeye de rastlanılmamıştır.

Karyot Kazası Meclis İdaresi’nin 27 Temmuz 1909 (R. 14 Temmuz 1325) tarihli mazbatasında, kazaya bağlı Odiloz karyesinde iane yani halkın yardımlarıyla dalgakıran rıhtımının inşasına müsaade edildiği ancak inşaat masrafları için kullanılacak paranın eksik kaldığı dile getirilmiştir. Bu masrafları karşılamak için 5.000 kuruşluk piyango keşidesine izin verilmesi istenmiştir. Bu piyango düzenlenmesinde kaza meclis idaresince bir mahzur görülmediği ifade edilmiştir. Cezayir-i Bahr-i Sefid Vilayeti’nden Dâhiliye Nezareti’ne gönderilen 18 Ağustos 1909 (H. 2 Şaban 1327) tarihli yazıda, 5.000 kuruşluk piyango keşidesine izin verilmesi hakkında Karyot Meclis İdaresi’nin mazbatasının Sakız mutasarrıflığından gönderildiği bildirilmiştir. Hayır amaçlı için düzenlenen piyangolardan 50.000 kuruşa kadar olanlara vilayetler tarafından izin verme yetkisinin bulunduğu fakat söz konusu piyango bu yetkiye dâhil olup olmadığı konusunda tereddüt edildiği belirtilerek gerekli talimatın bildirilmesi arz edilmiştir. Dâhiliye Nezareti ise piyango düzenlenmesinde vilayetin sorumlu bulunduğunu açıklamıştır (BOA, DH. MUİ. No: 2, Gömlek No: 30). Piyango keşidesine ruhsat verilip verilmediğine ilişkin herhangi bir belgeye rastlanılmamıştır.

21 Nisan 1918 (H. 9 Recep 1336) tarihli belgeden öğrenildiği üzere geliri Tersane-i Amire inşasına kullanılmak üzere Donanma Cemiyeti tarafından Osmanlı İtibar-ı Milli Bankası aracılığıyla ihraç olunan 1’er liralık 1 milyon adet ikramiyeli piyango keşidesine ruhsat verilmiştir (BOA, MV. No: 249, Gömlek No: 74).

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Osmanlı idaresi piyango çekilişlerinin inşa faaliyetlerinde etkin bir şekilde kullanılabilme yöntemini Avrupa’daki uygulamalardan devşirmiştir. Buna dair karine oluşturacak ipuçlarını dönemin basılı yayın organlarından takip edebilmekteyiz. Bu bağlamda 1882 tarihli Mecmua-i Ebûzziya’daki bir pasaj bizleri böyle bir düşünceye sevketmektedir: “*Paris, Viyana ve Berlin sokaklarının duvarlarında senenin mevasiminde beyan ve ilanlarından başka bir şey görülmez. Bazı ilanlarda ise piyango ya bir mektep veya bir hastahane veya umur-ı hayriyeden bir tesis-i nafî namına olarak keşide olunacağına dair izahat verilirse de bu türlü mevaide tamamıyla emniyet etmek piyangoları tertip eden cemiyetlerin meslek ve şanına vakıf olanlarca mukabildir*” (Mecmua-i Ebûzziya, 1882:838). Bu satır aralarında Avrupa devletlerinde uygulanan piyango tertiplerinin genel olarak kamu yapılarının inşası için kaynak oluşturduğu sonucuna varmamız mümkündür. 1882 tarihli bu pasaj bizlere Osmanlı topraklarında 20. yüzyılın başlarında yaygınlaşacak olan uygulama için erken bir altlık sunmaktadır. 1903 tarihli Servet-i Fûnun dergisinde de yine Avrupa uygulamalarına atıflardan bahsetmemiz mümkündür: “*1658’de Paris Hastane-i Umumisi bir piyangodan alınan hasılat sayesinde tesis edildi. 1701’de Paris’in yirmi mahallesine yangın tulumbası tedariki için piyango vasıtasına müracaat olunmuştur*” (Servet-i Fûnun, 1903:331). Servet-i Fûnun’daki bu habere göre ise Avrupa’da piyango tertiplerinin modernite öncesinden itibaren yaygın olduğunu ve yine kamu binalarının inşasında bir mali kaynak oluşturduğunu öğrenmekteyiz. Bu satırlar Osmanlı’nın son döneminde kamu yapılarının inşası için ek kaynak oluşturan piyango tertiplerinin kaynağı konusunda önemli ipuçları sunmaktadır. 1908 yılında İstanbul Polis

Teşkilatı müfettişi İsmail Hakkı tarafından kaleme alınan *Beledi Bankalar Hakkında İstişaremiz* adlı eserde piyango tertiplerinin usullerine ilişkin maddelere de yer verilmiştir. Piyango tertiplerinin inşaa faaliyetlerinde kullanılmasına ilişkin 103. maddede; “*Satılan piyango numerolarının tertib-i senevi yekûnu esmanından bir kısmı ifraz edilecek Dersaadet ile vilayet merkezlerinde ve sair ticaretgâh kasabalarda han ve otel ve apartman ve hususi mesken ve mağaza gibi müessese inşasına ve doksan beşinci maddede envari muharrer fabrikaların tesisine hasr ve şart olunur*” cümlesi geçmektedir (İsmail Hakkı, 1908:38). Bu maddede piyango çekilişlerinin kamu yapılarının inşasına katkı sağlamakla sınırlı olmadığı, yeri geldiğinde ticaretle alakalı yapıların da inşasına mali kaynak oluşturduğu sonucu çıkarılabilir.

Osmanlı Devleti’nde 19. yüzyıl sonlarında yaygınlık kazanmaya başlayan piyango tertipleri, çeşitli hayır kurumlarının ihtiyaçlarına destek olmak için yapıldığı gibi dini, savunma, sosyal amaçlı türden binaların ve kamu tesislerinin inşası için önemli finans kaynağı olmuştur. Aynı yüzyılda, kamu binalarının inşasında en büyük engellerden biri mali zorluklar olmuştur. Bu sıkıntıları aşmak için halktan bağış toplama, hazine bütçesinden pay alma, devlet arazilerinin satışından elde edilen gelirleri kullanma ve piyango tertipleri gibi çeşitli yöntemlere başvurulmuştur. Gerekli sermayenin sağlanamaması veya halktan toplanan yardımların yetersiz gelmesi üzerine bu tür yapıların inşasında kullanılmak için piyango tertiplerine müracaat edildiği görülmektedir. Özellikle kamu yapıları arasında en çok piyango yöntemine başvuran okullar olmuştur. Zira eğitim için devlet bütçesinden ayrılan pay yetersiz kaldığından okullar ihtiyaçlarını karşılamak için alternatif kaynaklara ihtiyaç duymuş ve bu nedenle piyango tertipleri önemli bir araç haline gelmiştir (Yolal, 2018, 203). Gayrimüslim tebaanın eğitim kurumları için başvuru piyango tertiplerinin ise yoğun olduğu gözlemlenmektedir. Bunun en temel sebebi piyango tertip edenlerin gayrimüslimler arasından çıkması ve buradan elde edilen gelirlerin söz konusu tebaada bir rahatsızlık uyandırmaması olabilir. Zira, Müslümanlar arasında ve devlet bünyesinde piyangolar her ne kadar resmiyete kavuşmuş ve hukuki altyapısı meydana getirilmiş olsa da haksız kazanç olarak görülmekte ve haram sayılmaktaydı.

Vesikalardan anlaşıldığı üzere Osmanlı Devleti’nde piyangoculuk faaliyetlerine belli yasalar ve kurallar içerisinde müsaade edildiği, fakat bu hususta devletin endişelerinin bulunduğu görülmektedir. Nitekim yapıların inşasında kullanılacak olan bazı piyango tertiplerine devlet tarafından yasak olduğu, her türlü kötülüğe yol açabileceği, istisnai olarak izin verilmesi durumunda diğer kurumları da teşvik ederek kontrolsüz bir şekilde yayılabileceği gibi nedenlerle ruhsat verilmemiş, başka bir çare bulunması istenmiştir. Ruhsat verilen piyango düzenlemelerinde ise herhangi bir suistimale karşı merkez vilayetçe bir denetleme komisyonunun kurulması ön görülmüş ve Bab-ı Ali’den izin alınması gerekli olduğu vurgulanmıştır. Bilhassa hayır amaçlı yapılan piyango tertip ve keşidelerinden 50.000 kuruşa kadar olanlara vilayetler tarafından ruhsat verilebileceği, bu miktarı aşan piyangolar için Ticaret ve Nafia Nezareti vasıtasıyla Bab-ı Ali’den ruhsat alınabileceğinin altı çizilmiştir. Bu kararın uygulanmasındaki neden, 1881’de “Piyango Biletleri Hakkında” isimli kararnamenin yayınlanmasından sonra piyango tertiplerinde çok fazla başvurunun yapılması ve söz konusu süreçte problemlerin ortaya çıkması olarak ifade edilmiştir. Bunun üzerine 1883’te Şura-yı Devlet bazı düzenlemelere giderek söz konusu kararı almıştır (Tızlak, 2006, 1895-1896; Yolal, 2018, 180). Ayrıca Kırşehir’de inşaa edilmek istenen İttihat ve Terrakki Mektebi’nin inşaat masraflarının karşılanmasına yönelik ruhsat verilen piyango tertibi, Şura-yı Devlet tarafından Promes Nizamnamesi’nin üçüncü maddesine atıfta bulunularak müsaade edilmiştir. Promes, ikramiyeli hisse senedi veya bileti anlamına gelmektedir. Bunların Osmanlı Devleti’nde izinsiz satışlarının artması üzerine bazı sahtekârlıklar yapıldığı ve halkın zarara uğratıldığı gerekçeleriyle 1887’de Şura-yı Devletçe toplam 16 maddeden oluşan “Promes Yani İkramiye Biletlerinin İhraç ve Furuhtu Hakkında Kararname” çıkarılmıştır. Bu kararnamenin üçüncü maddesinde “*Cemâat-ı mezhebiye ve hayriye tarafından müsâade-i resmiye istihsâlde bedelâtı umûr-ı hayriyeye sarf olunmak için tertib olunanlar müstesnâ olmak üzere gerek burada her nevî piyango için hisse bileti tab ‘ ve ihracı*

ve gerek memâlik-i ecnebîyede yapılmış o makûle biletlerin fûrûhtu kat'iyen memnudur.” ibaresi yer almıştır (Yolal, 2018, 270-71). Buna göre cemiyetler ve hayır kurumları tarafından resmi izin alınarak düzenlenen piyangolara izin verildiği anlaşılmaktadır.

Kamu ve diğer tür yapıların inşa masrafları için tertip edilmek istenen piyango talepleri, çeşitli merkez vilayetlerden Ticaret ve Nafia, Dâhiliye Nezaretlerine yapılmıştır. Bu nezaretler aracılığıyla takdim kılınan piyango tertiplerinin akıbetine Şura-yı Devletçe karar verilmiştir. Piyangoların ikramiyeleri, çeşitli eşyalar veya para olmuştur. Söz konusu kamu eserlerinin ve diğer yapıların inşasında kullanılmak üzere ikramiye olarak para verildiği görülmektedir.

Sonuç olarak, Tanzimat sonrasında inşası yoğunlaşan kamu yapılarının inşaat masraflarına ek gelir elde etmenin çeşitli yolları aranmış ve piyango tertipleri de başvuru ek gelir yollarından birisi olmuştur. Fakat Osmanlı bürokrasisi söz konusu piyango tertiplerine her zaman mesafeli olmuş ve inşa faaliyeti kapsamında gerçekleştirilmesi istenen bir takım piyango tertiplerine de izin vermemiştir. Bununla birlikte mali olarak çıkmaza girildiği durumlarda sınırlı izinlerin de verildiği görülmüştür. Bu çalışma kapsamında piyango tertiplerinin kamu yapıları özelinde inşaat faaliyetlerine yardım amaçlı düzenlenmesine yönelik bazı örnekler üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra piyango tertiplerine inşa faaliyetleri dışındaki hayır işleri için de başvurulduğuna dair zengin bir arşiv kaynağı mevcuttur.

Yazar Katkıları

Araştırma Tasarımı (CRediT 1) Yazar 1 (%70) – Yazar 2 (%30)

Veri Toplama (CRediT 2) Yazar 1 (%60) – Yazar 2 (%40)

Araştırma - Veri Analizi - Doğrulama (CRediT 3-4-6-11) Yazar 1 (%40) – Yazar 2 (%60)

Makalenin Yazımı (CRediT 12-13) Yazar 1 (%50) – Yazar 2 (%50)

Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi (CRediT 14) Yazar 1 (%50) – Yazar 2 (%50)

Finansman

Finansal destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SDG)

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları: Desteklemiyor

REFERANSLAR

- Değirmenci, K. (2023). Osmanlı arşiv belgelerine göre darıca rum mektebi yararına düzenlenen piyango çekilişleri. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19, 123-139.
- Gümüşsoy, E. (2021). Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde gayrimüslim mektepler yararına düzenlenen piyangolar. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 178-206.
- İsmail Hakkı (1908). Beledi bankalar hakkında istişaremiz. Asır Matbaası.
- Öztop, F. (2020). *Osmanlı Devleti'nde piyangolar*. Eğitim Yayınevi.
- Tızlak, F. (2006). Osmanlı toplumuna şans oyunlarının girişi. *XV. Türk Tarih Kongresi*, 11-15 Eylül 2006, IV. Cilt/III. Kısım, 1877-1899.
- Tunçay, M. (1993). *Türkiye'de piyango tarihi ve milli piyango idaresi*, Milli Piyango İdaresi Yayınları.
- Yolal, M. (2018). *Osmanlı Devleti'nde şans oyunları ve kumar (1800-1923)*. Gaziantep Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Gazeteler ve Arşiv Belgeleri

- Mecmua-i Ebûzziya, 27, 12.12.1882, s.838.
- Servet-i Fûnun, 671, 05.02.1903, s.331.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO.)*, No: 3763, Gömlek No: 282225.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO.)*, No: 3929, Gömlek No: 294603.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO.)*, No: 3896, Gömlek No: 292171.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO.)*, No: 3896, Gömlek No: 292171.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO.)*, No: 3514, Gömlek No: 263539.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO.)*, No: 3528, Gömlek No: 264540.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Dâhiliye Hukuk Müşavirliği (DH. HMŞ.)*, No: 16, Gömlek No: 67.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Dâhiliye Islahat (DH. TMIK. S.)*, No: 66, Gömlek No: 18.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Dâhiliye Mektubi Kalemi (DH. MKT.)*, No: 966, Gömlek No: 57.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Dâhiliye Mektubi Kalemi (DH. MKT.)*, No: 304, Gömlek No: 61.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Dâhiliye Mektubi Kalemi (DH. MKT.)*, No: 1617, Gömlek No: 24.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Dâhiliye Mektubi Kalemi (DH. MKT.)*, No: 1858, Gömlek No: 47.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Dâhiliye Mektubi Kalemi (DH. MKT.)*, No: 1881, Gömlek No: 116.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Dâhiliye Mektubi Kalemi (DH. MKT.)*, No: 1661, Gömlek No: 88.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Dâhiliye Mektubi Kalemi (DH. MKT.)*, No: 1674, Gömlek No: 70.

- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Dâhiliye Mektubi Kalemi (DH. MKT.)*, No: 2733, Gömlek No: 43.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Dâhiliye Mektubi Kalemi (DH. MKT.)*, No: 2765, Gömlek No: 43.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Dâhiliye Muhaberat-ı Umumiye İdaresi (DH. MUI.)*, No: 82, Gömlek No: 61.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Dâhiliye Muhaberat-ı Umumiye İdaresi (DH. MUI.)*, No: 1, Gömlek No: 82.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Dâhiliye Muhaberat-ı Umumiye İdaresi (DH. MUI.)*, No: 2, Gömlek No: 30.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Hariciye Nezareti Tahrirat (HR. TH.)*, No: 132, Gömlek No: 104.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *İrade Dâhiliye (İ. DH.)*, No:1427, Gömlek No: 44.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *İrade Maarif (İ. MF.)*, No: 16, Gömlek No: 6.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *İrade Meclis-i Mahsus (İ. MMS.)*, No: 108, Gömlek No: 4617.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Maarif Nezareti Tedrisat-ı İbtidaiyye Kalemi (MF. İBT.)*, No: 346, Gömlek No: 5.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Meclis-i Vükela Mazbataları (MV.)*, No: 6, Gömlek No: 74.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Meclis-i Vükela Mazbataları (MV.)*, No: 152, Gömlek No: 32.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Meclis-i Vükela Mazbataları (MV.)*, No: 7, Gömlek No: 80.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Meclis-i Vükela Mazbataları (MV.)*, No: 12, Gömlek No: 23.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Meclis-i Vükela Mazbataları (MV.)*, No: 14, Gömlek No: 93.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Meclis-i Vükela Mazbataları (MV.)*, No: 48, Gömlek No: 25.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Meclis-i Vükela Mazbataları (MV.)*, No: 249, Gömlek No: 74.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Şura-yı Devlet (ŞD.)*, No: 28, Gömlek No: 35.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Şura-yı Devlet (ŞD.)*, No: 34, Gömlek No: 12).
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Şura-yı Devlet (ŞD.)*, No: 1366, Gömlek No: 4.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Teftişat-ı Rumeli Evrakı (Rumeli Müfettişliği) Manastır Evrakı (TFR. I. MN.)*, No: 111, Gömlek No: 11089.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Yıldız Şehremaneti Maruzatı (Y. PRK. ŞH.)*, No: 3, Gömlek No: 24.

EXTENDED ABSTRACT

Lottery activities started and became widespread in the Ottoman Empire in the 19th century. This European-origin activity can be described as a game of chance in which the promised winnings or objects are tied to games of chance within certain rules. Although it is not known exactly when lottery organisations started in Ottoman society, it is believed that they entered the Ottoman lands through Levantines. Lotteries were often organised by foreigners on the territory of the Empire for commercial or charitable purposes in the 19th century, but the government often rejected these proposals. On the other hand, the absence of any legal framework for lottery organisation has paved the way for the uncontrolled development of this activity and some abuses. In order to solve this problem, articles on lottery organisations were added to the penal code of 1858. However, from 1879 onwards, the Ottoman Empire had to fight against the smuggling of tickets for lottery draws held abroad. Efforts to prohibit the sale of foreign lottery tickets proved fruitless and such draws began to be permitted within the scope of a licence. It is observed that non-Muslims were the most frequent lottery applicants in Ottoman society. Non-Muslim communities requested licences for lottery events that they planned to organise for different purposes. Sometimes these requests were for the construction of a church or to meet the needs of a church, while other times they were based on social solidarity such as the construction and basic needs of schools affiliated with the community or meeting the needs of students with limited means. In addition, lotteries organised by Muslims were partially permitted. these lotteries were organised for the construction or repair of various structures such as schools, hospitals, schools and government mansions, meeting military requirements, contributing to social welfare activities and many other needs.

In short, lottery organisations are used as financial resources for the construction of buildings. Among these buildings, the frequency of public buildings such as educational buildings and hospitals is particularly noteworthy. Within the scope of this study, some examples of lotteries requested to be organised in order to provide financial support for the construction of public buildings will be discussed. The basis of the research is the documents in the Ottoman Archives. Most of these documents have been analysed and evaluated for the first time in this study. The use of lotteries as financial support for public building construction is analysed through six examples. In these cases, some lottery requests were accepted and some were rejected. In some cases, a final answer could not be reached. To elaborate, it can be seen that lotteries were authorised for the construction of the "Altıncı Daire-i Belediye Hospital", Kırşehir İttihat ve Terakki School, Erzurum İttihat ve Terakki School". However, it is seen that the lottery organisation requested for the construction of the "Istanbul Sultani Inas School" and a reformatory in Skopje was rejected and it is reported that other means should be sought for financial resources. There is no document on the fate of the lottery draw requested for the construction of a school in Diyarbakır.

Lottery requests are not only requested for the construction of public buildings, but also for the construction of many different types of buildings. It can be traced from archival documents that lottery requests were made for the construction of the Georgian Church in the town of Feri and the Santa Maria Church in Izmir, and that these requests were accepted. Among the examples reflected in the archive documents are the requests for the organisation of lotteries for the reconstruction of the dilapidated barracks building in İzmir, the construction of the breakwater in the town of Odiloz and the construction of the Tersane-i Amire.

It seems that the Ottoman administration borrowed the method of using lottery draws effectively in construction activities from European practices. Lotteries, which became widespread in the Ottoman Empire at the end of the 19th century, became an important source of finance for the construction of religious, defence and social buildings and public facilities, as well as to support the needs of various charitable institutions. As it is understood from the documents, it is seen that lottery activities were permitted in the Ottoman Empire within certain laws and rules, but the state also had concerns about this issue. However, the Ottoman bureaucracy always distanced itself from such lottery organisations and did not authorise some lottery organisations that were intended to be carried out within the scope of construction activities. However, it is observed that limited authorisations were granted in cases of financial deadlock. Within the scope of this study, some examples of the organisation of lottery schemes to help construction activities in the context of public buildings are discussed. In addition, there is a rich archival source showing that lottery organisations were also used for charitable purposes other than construction activities.